

החובה לממש את זכות ההצבעה

מערך שיעור בנושא מימוש זכות ההצבעה
לתלמידי חטיבת הביניים והתיכון
לקראת הבחירות הכלליות לכנסת

החובה לממש את זכות ההצבעה

למנחה

בבחירות הראשונות לכנסת ישראל, בשנת 1949, 86.9 אחוזים מבעלי זכות הבחירה מימשו את זכותם לבחור. החל משנות התשעים, מסתמנת מגמה של ירידה באחוז המצביעים. מגמה זו מעוררת דאגה ומחייבת התייחסות לשאלה כיצד אפשר להעלות את אחוזי ההצבעה של בעלי זכות הבחירה. בפעילות זו, נדון עם התלמידים בחשיבות של מימוש זכות ההצבעה.

מטרות

1. להבין את חשיבותה של ההצבעה בבחירות הכלליות לכנסת כעיקרון מרכזי במשטר דמוקרטי.
2. לעודד את בני הנוער להיות מעורבים בשיח הפוליטי לקראת הבחירות ולהשפיע על הסובבים אותם להצביע.

מהלך הפעילות

שלב א': פתיחה במליאה

"אז והיום" (שקף 4)

שלב ב': הכנה לדיבייט

מחלקים את התלמידים לארבע קבוצות להכנת טיעונים לדיבייט. כל שתי קבוצות ייצגו עמדה זהה (שקפים 6 ו-7 – נגד מימוש זכות ההצבעה, שקפים 8 ו-9 – בעד מימוש הזכות)

שלב ג': דיבייט במליאה (שקפים 10 ו-11)

שלב ד': סיכום במליאה

צפייה בסרטון וסיכום הפעילות (שקף 12)

שלב א': פתיחה במליאה אז והיום

נקרא קטע מתוך יומן שכתב הרב משה יקותיאל אלפרט, ובו הוא מספר על ההתרגשות בעת ההצבעה בבחירות הראשונות, עם הקמתה של מדינת ישראל:

יום ג', כ"ד טבת תש"ט, 25-1-49. בשעה 5:35 בבקר השכם... אחרי ששתינו קפה לבשנו בגדי שבת לכבוד יום הגדול והקדוש הזה. כי זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו. כי אחרי שנות אלפיים שנה גלות או יותר, אפשר להגיד מששת ימי בראשית ועד היום הזה לא זכינו ליום כזה, שנלך לבחירות למדינה יהודית וברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה... וכל הדרך הלכתי כמו בשמחת תורה אצל הקפות עם ספר תורה כי הפנקס זהות של [מדינת] ישראל היה בידי. לא היה גבול לאושר והשמחה שהיה לי. והגיע הרגע הכי קדוש בחיי, אותו רגע שלא זכו לו לא האבא שלי, ולא הסבא שלי. רק אני בזמני, בחיי, זכיתי לרגע כזה של קדושה וטהרה, אשרי לי ואשרי חלקי! ברכתי ברכת 'שהחיינו', ושמתי את המעטפה לתוך תיבת הקלפי. לחצתי את ידי היו"ר והסגן, ויתר חברי הוועדה ויצאתי משם. ובשעה 6:28 שבנו הביתה, והלכתי להתפלל, יום חג גדול".

שאלות לדיון

- ☐ אילו תחושות עורר יום הבחירות הראשון של מדינת ישראל לפי תיאורו של הרב אלפרט?
- ☐ האם יום הבחירות בזמננו מתאפיין בתחושות דומות? פרטו.
- ☐ לדעתכם, מהן הסיבות להבדלים בין אז להיום?

שלב ב': הכנה לדיבייט

נתחלק לקבוצות בחדרים (שתי קבוצות בעד ושתי קבוצות נגד)

כל קבוצה תעיין בנימוקים השונים ותכין את עמדתה לקראת דיבייט בנושא: מימוש זכות ההצבעה

בעד מימוש זכות
ההצבעה
(שקפים 8-9)

נגד מימוש זכות
ההצבעה
(שקפים 6-7)

שלב ב': הכנה לדיבייט

נגד

- ☐ קראו את העמדות המצורפות.
- ☐ מהם הנימוקים נגד מימוש זכות ההצבעה?
- ☐ נסו להעלות נימוקים נוספים.
- ☐ נסחו את הנימוקים בצורה משכנעת לקראת דיבייט שבו יציגו גם את העמדה הנגדית, הקוראת למימוש זכות ההצבעה.

נימוקים נגד מימוש זכות ההצבעה

תומר מתל אביב:

"השיח בין המפלגות לא רציני ולא מדברים על הדברים החשובים. אף מפלגה לא באמת דיברה על הבעיות של ישראל ולא נתנה פתרונות אמתיים... לפני כמה שנים הייתי מאלו שלוחצים על אנשים ללכת להצביע כדי להראות אמון במשטר וכמה שנים קדימה הדעה שלי השתנה לגמרי. אני רוצה להאמין שמהו ישתנה בעתיד".

שלמה מקיבוץ גבעת חיים מאוחד:

"צריך לשנות את השיטה. תתחילו לבחור אנשים לפי מחוזות, ואני אבחר אדם שאני יכול להזדהות אתו באמת, שאני מכיר אותו ואת העשייה שלו... אף אחד לא מצליח להביא לשינוי לטובת האזרחים... אני לא עובד אצלם ואני לא צריך ללכת כל שלושה חודשים להצביע להם".

(קישור לכתבה המלאה)

הזמר עידן עמדי בריאיון:

"בבחירות האחרונות לא הצבעתי, קיבלתי הרבה ביקורת על זה, אבל החלטתי שאני אומר את האמת. אני חושב שאני לא אצביע גם הפעם, לצערי".

אתה ידוע שאם אתה לא מצביע זה כאילו לקחת מישהו מהעמדה ההפוכה לך ונתת לו את הקול

"למדנו בשיעורי אזרחות שאם אתה לא מצביע - לך תשים פתק לבן. לצערי במדינת ישראל זה לא אומר שום דבר, פשוט זורקים את הפתק הצידה... בשיא הכנות אני מזמין את הציבור, הנתונים האלו קיימים ברשת, אם קוראים את זה מבינים שזה לא באמת רלוונטי כל ה'ימין-שמאל' הזה. בסוף יש פה טיפול שלא נעשה בכל כך הרבה תחומים, ואני לא מרגיש שיש לי למי להצביע היום".

זו ממש אי-הצבעת מחאה

"אני לא יודע אם זה אי-הצבעת מחאה, אני פשוט לא רואה טעם ללכת להצביע למישהו שאתה לא מאמין בו".

(קישור לריאיון המלא)

הרב מיכאל אברהם:

האסימון ירד אצלי לפני כארבע שנים, בעיצומו של מאבק מוניציפלי מתיש אותו ניהלנו בעיירה קטנה אי שם בדרום הפרוע, בקצה העולם שמאלה... סירבתי להצביע לרע במיעוטו, ואף ניסיתי לשכנע אחרים שלא לעשות זאת. מה שלמדתי באותו מאבק הוא שהצבעה עבור הרע במיעוטו משתקת את מוסדות השלטון. כאשר יש שני מועמדים נצחיים, כמו ב' ומ' באותה עיירה בדרום, שמתמודדים זה מול זה כבר כמעט שנות דור, זהו מרשם בדוק לשיתוק. אף אחד משניהם אינו ממש מוצלח, ואחד מהם ממש מושחת ואלים, כאמור. מה עלינו לעשות במצב כזה? להצביע ללא מוצלח שאינו מושחת, כפי שאמרו חבריי? לדעתי יש להימנע. הצבעה עקבית לרע במיעוטו נותנת ערבויות לכל אחד מהם, שאוהדיו (=שונאי המתחרה שלו) יהיו איתו באש ובמים, בלי כל קשר למה שהוא יעשה, בין אם הוא יצליח ובין אם לאו.

(קישור למאמר המלא)

שלב ב': הכנה לדיבייט

נימוקים בעד מימוש זכות ההצבעה

☐ צפו בסרטון "[גם הפעם אין לכם זכות לוותר על הזכות](#)" וקראו את העמדות המצורפות.

☐ מהם הנימוקים הקוראים לממש את זכות ההצבעה?

☐ נסו להעלות נימוקים נוספים.

☐ נסחו את הנימוקים בצורה משכנעת לקראת דיבייט שבו יציגו גם את העמדה הנגדית, הקוראת לא לממש את זכות ההצבעה.

נימוקים בעד מימוש זכות ההצבעה

חנן מור:

האחריות החברתית נוגעת בכולנו, ולצד הזכויות הרבות חלה עלינו חובה מוסרית להצביע ולהשפיע על עתיד המדינה. כיזם ישראלי אני נפגש עם משפחות מכל הארץ, בעלי עסקים, זוגות צעירים עם ילדים ולכולם אני אומר – צאו להצביע. אתגרי הרווחה, החינוך, הכלכלה – נוגעים לכולנו ועלינו לנצל את הזכות הדמוקרטית כדי שלא יהיה מישהו אחר שיחליט עבורנו.

כטייס לשעבר בחיל האוויר, אני יודע כמה חשובה הנשיאה בנטל, וכמה חשובה האמונה החברתית המשותפת לעתיד טוב יותר. המעשה הקטן של הצבעה ביום הבחור, הוא בעצם ההשפעה הגדולה ביותר של כל אחד ואחת מאיתנו על החברה הישראלית ועל המדינה שנשאיר לילדינו. כך שלא חשוב למי אתם מצביעים – העיקר שתצאו לקלפיות, תממשו את זכותכם הדמוקרטית ותראו לילדיכם – שאכפת לכם.

(קישור לכתבה המלאה)

נגוהה שפרלינג:

הזכות לבחור היא נשמת אפה של הדמוקרטיה... כוחה של הדמוקרטיה חלש מכפי שנוטים לחשוב, וירידה עקבית והדרגתית באחוזי ההצבעה – כפי שמתרחשת כאן – מסכנת את הישרדותו של השלטון הדמוקרטי. אזרח שבוחר לא לבחור פוגע למעשה בלגיטימציה של קיום הבחירות ותוצאותיהן, ותורם להחלשת הדמוקרטיה ולערעור עליה..

אם אתם לא מרוצים ממה שקורה פה במהלך כהונה שלטונית, אין לכם מה לעשות, אתם יכולים להיות מתוסכלים וגם מיואשים. אבל אם הגיעה עת בחירות, אז נפתח בפניכם מנגנון הפעולה היחיד שקיים. לשלשל פתק בקלפי זו הדרך היחידה שלכם לפעול ולהשפיע, לשנות ולהביע עמדה...

כי הקול שלכם שלא ייספר, יחזק דווקא את המועמדים שאתם לא רוצים שיתחזקו... אותו קול שלא ניתן, נספר ומגדיל את החלקים של המפלגות באופן יחסי לגודלן... אתם לא מוחים ככה; לא מלמדים אף אחד לקח; לא משפיעים ולא משנים את המצב...

(קישור לכתבה המלאה)

ניב שטנדל:

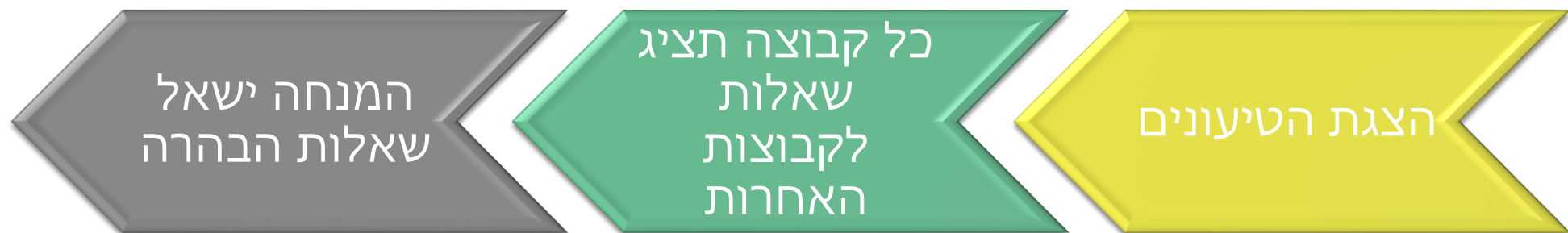
ההצבעה היא פעולה חשובה, ואפילו הכרחית, לכל אזרח במדינת ישראל, כמו לכל פרט בכל קהילה. ההצבעה היא אחד מהרגעים שבהם אדם מקבל הזדמנות לעשות משהו עבור החברה שבה הוא חי, ובמחיר זניח. זה אולי הדבר היפה ביותר בהצבעה: היא מגלמת בה בעת רווח אישי (הצבעה למען האינטרסים שלך) ורווח חברתי (נטילת חלק באקט קהילתי)...

בספרו "הלורקס" מגולל ד"ר סוס מעשייה על אדם הכורת עצים ומחריב את כל המערכת האקולוגית... הסיפור מסתיים כשאותו אדם מגיש לנער זרע עץ ומבקש ממנו לשתול אותו, לשמור עליו, ולהחזיר את הטבע לחיים. זה משל חברתי... אבל מעל לכל – זה משל מוסרי על אכפתיות אנושית. ד"ר סוס מסיים את הסיפור במשפט "אם למישהו כמוך לא יהיה כלל אכפת, דבר לא ישתנה. אפילו לא קצת". אני לא יכול לחשוב על מסר טוב מזה, ליום הבחירות ולחיים עצמם. רק להוסיף: לכו להצביע.

(קישור למאמר המלא)

שלב ג': דיבייט

לאחר שכל קבוצה הכינה את עמדתה לקראת הדיבייט, מתכנסים למליאה.

שלב ג': דיבייט – שאלות הבהרה למנחה

מבחר שאלות הבהרה לדיבייט

- ✓ מה דעתכם על הנימוקים שהעלו הקבוצות?
- ✓ מהי זכות ההצבעה לדעתכם?
- ✓ כיצד הצבעה או אי הצבעה בבחירות משפיעות על ערכי הדמוקרטיה?
- ✓ באילו דרכים אפשר להשפיע על החברה מלבד הצבעה בבחירות?
- ✓ מדוע לדעתכם חשוב שכל בעל זכות בחירה יצביע בבחירות לכנסת?
- ✓ מה יקרה אם רוב האזרחים לא יצביעו בבחירות הקרובות?
- ✓ באילו הזדמנויות ניתנת לכם אפשרות להצביע (ועד כיתה, מועצת תלמידים, רשויות מקומיות, תנועת נוער)? מתי אתם מממשים אפשרות זו? מתי אתם נמנעים מהצבעה?
- ✓ מה הן הסכנות החברתיות העומדות לפתח חברה אשר ציבור גדול בה אינו מצביע?

שלב ד': סיכום במליאה

צפו בסרטון משטרת הקיטורים יוצאת במבצע אכיפה מיוחד.

שאלות לסיכום

1. האם, לדעתכם, יש לאנשים שלא הצביעו זכות להתלונן ולבקר ליקויים במדינה?
2. באילו דרכים אפשר, לדעתכם, לעודד אזרחים להצביע?
3. מה עשוי לעודד אתכם להצביע בבחירות לכנסת כשתהיו בעלי זכות בחירה?
4. כבני נוער, כיצד תוכלו לשכנע את הקרובים לכם להצביע? הציעו דרכים להשפיע ולפעול להעלאת אחוז המצביעים.
5. מה התחדש לך בפעילות?